

AASTAPROGRAMM

<p>LIIKMESRIIK: EESTI VABARIIK FOND: EUROOPA TAGASIPÖÖRDUMISFOND VASTUTAV ASUTUS: SISEMINISTEERIUM AASTA: 2013</p>
--

1. AASTAPROGRAMMI ALUSEL RAHASTATAVATE PROJEKTIDE VALIKU ÜLDEESKIRJAD

A. Üldeeskirjad

Eesti Siseministeerium viis läbi (oma veebilehel www.siseministeerium.ee) avatud ettepanekute vooru 2013. aasta programmi koostamiseks. Lisaks on eelmiste aastaprogrammide peamistel toetuse saajatel palutud anda 2013. aasta programmi omapoolne panus. 2013. aasta programmi raames kavandatavad meetmed on üksnes ettepanekud ja konkreetseid projekte ei ole veel välja valitud.

Euroopa Tagasipöördumisfondist kaasrahastatavate projektide valik tehakse kooskõlas mitmeaastase programmi sätete, Eesti Vabariigi Siseministeeriumi poolt perioodiks 2008-2013 koostatud Tagasipöördumisfondi haldus- ja kontrollisüsteemi (viimane versioon 01.09.2011) ning menetluskäsiraamatuga (protseduurireeglid, siseministri 02.09.2011 käskkiri nr 158).

1.1 Projektide valik, kui vastutav asutus tegutseb lepinguid sõlmiva organina

Vastavalt Komisjoni otsuse, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse nr 575/2007/EÜ rakenduseeskirjad (rakenduseeskirjad), artiklile 7, tegutseb vastutav asutus lepinguid sõlmiva organina juhul, kui on mitu potentsiaalset lõplikku toetusesaajat, kes võivad esitada projektitaotluse. Seetõttu viib vastutav asutus projekte ellu, korraldades aastas vähemalt ühe avatud taotlusvooru.

Jätkuvate meetmete/projektide korral korraldatakse 2013. aasta programmi raames avatud taotlusvoor 2013. aasta sügisel, et projektidega saaks alustada 2014. aasta jaanuaris. 2012. aasta programmi raames korraldati avatud taotlusvoor 2012. aasta septembris ja projektide elluviimine algas 2013. aasta jaanuaris. Kuna 2013. aasta programm on aga selle programmi raames viimane, on projektide elluviimiseks kavandatud poolteist aastat (st 30. juunini 2015).

Avatud taotlusvooru kutse avaldatakse üleriigilistes päevalehtedes ja Siseministeeriumi kodulehel www.siseministeerium.ee. Kooskõlas rakenduseeskirjade artikli 9 lõikega 2 tagab vastutav asutus, et potentsiaalseid toetusesaajaid teavitatakse kulude abikõlblikkuse eeskirjadest, rakendamise ajapiirangust ning finants- ja muust informatsioonist.

Enne projektitaotluste esitamist korraldab vastutav asutus teabeseminari eesmärgiga pakkuda taotlejatele abi projektitaotluse koostamiseks täielikus kooskõlas abikõlblikkuse eeskirjade ja fondi teiste nõuetega.

Vastutav asutus teostab projektitaotluste administratiivse hindamise, täites asjaomase kontroll-lehe.

Kaasrahastamisele kuuluvate projektide valimise eest vastutab hindamiskomisjon. Komisjon kasutab selleks otstarbeks koostatud hindamiskriteeriume ja hindamistabelit. Valiku kriteeriumid projektide rahastamiseks on kooskõlas põhiõigusakti artikli 15 lõikega 5. Projektide valikul võetakse arvesse vastavust mitmeaastasele programmile, aastaprogrammile, strateegilistele suunistele ja siseriiklikele õigusaktidele.

Eesti Punase Risti projekti, millega viiakse ellu tegevust nr 2.1.3. „Sunniviisilise väljasaatmise vaatlussüsteemi rakendamine”, hinnatakse siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonnas ning selle kiidavad heaks juhtkomisjoni liikmed. Juhtkomisjon, mis koosneb siseministeeriumi juhtivatest ametnikest, kiidab projektitaotlused rahastamiseks heaks või lükkab need tagasi ning esitab need kantslerile kinnitamiseks.

Siseministeeriumi kantsler kinnitab rahastatavate projektide nimekirja käskkirjaga. Rahastatavaid ja mitte rahastatavaid projekte teavitatakse otsustest kirjalikult vastavalt rakenduseeskirjade artiklitele 5 ja 6.

Toetuslepingu sõlmivad Siseministeeriumi sisejulgeolekupoliitika asekanter ja toetuse saaja seaduslik esindaja.

1.2 Projektide valik, kui vastutav asutus tegutseb rakendusorganina

Vastavalt rakenduseeskirjade artiklile 7 tegutseb vastutav asutus täidesaatva organina juhul, kui meetmete/projektide iseärasuste tõttu, näiteks *de jure* monopoolse seisundi tõttu või turvalisuse huvides, ei ole teistsugune rakendamine võimalik. Näiteks on Politsei- ja Piirivalveamet ja Kaitsepolitseiamet Eestis sunniviisilise tagasisaatmise osas *de jure* monopoolses seisundis. Mõlemad ametid tegutsevad siseministeeriumi valitsemisalas.

Ametid peavad esitama vastutavale asutusele projektitaotlused. Ametitelt nõutakse sama finants- ja projektiinformatsiooni esitamist nagu väliste projektide puhul.

2012. aasta programmi alusel esitasid ametid projektitaotlused 2012. aasta septembris. Projektid kestvusega 12 kuud algasid 2013. aasta jaanuaris. Jätkuvate meetmete projektitaotlused esitatakse 2013. aasta programmi raames 2013. aasta kolmandas kvartalis ja nende elluviimine algab 2014. aasta jaanuaris. Projektid on kavas ellu viia poolteise aasta jooksul (st 30. juuniks 2015).

Vastutav asutus teostab projektitaotluste administratiivse hindamise ja täidab vastava kontroll-lehe. Migratsiooni ja piirivalvepoliitika osakond hindab projektitaotluste kvaliteeti, abikõlblikkust ja vastavust poliitikas sätestatud vajadustele. Vajadusel hindab projektitaotlusi hindamiskomisjon. Projektide hindamisel võetakse arvesse vastavust mitmeaastasele programmile, aastaprogrammile, strateegilistele suunistele ja siseriiklikele õigusaktidele. Projektide rahastamiseks valimise kriteeriumid on kooskõlas põhiõigusakti artikli 15 lõikega 5.

Juhtkomisjon, mis koosneb siseministeeriumi juhtivatest ametnikest, kiidab projektitaotlused rahastamiseks heaks või lükkab need tagasi ning esitab need kantslerile kinnitamiseks.

Siseministeeriumi kantsler kinnitab rahastatavate projektide nimekirja käskkirjaga. Rahastatavaid ja mitterahastatavaid projekte teavitatakse otsustest kirjalikult vastavalt rakenduseeskirjade artiklitele 5 ja 6.

Toetuslepingu sõlmivad siseministeeriumi sisejulgeolekupoliitika asekanter ja toetuse saaja seaduslik esindaja.

1.3 Riigihanked

Kui projektid sisaldavad teenuste või kaupade riigihankeid, vastutavad riiklikud pädevad asutused riigihanke korraldamise eest vastavalt riiklikele õigusaktidele (riigihangete seadus (jõustunud 24. jaanuaril 2007)) ja kooskõlas rakenduseeskirjade artikliga 11. Riigihanke korraldamise kohustus Eestis algab maksumusest 40 000 eurot kaupade ja teenuste puhul ning 250 000 eurot ehitustööde puhul. Kui kavandatava lepingu maksumus (käibemaksuta) on eespool osutatud piirmäärast väiksem, kasutatakse riigihanke lihtsustatud menetlust. Selle menetluse puhul peab toetuse saaja järgima riigihanke hankemenetluse põhimõtete nõudeid (ressursside tulemuslik ja tõhus kasutamine, meetmete läbipaistvus jne).

1.4 Huvide konflikti ennetamine

Vastutav asutus tagab valikuprotsessi läbipaistvuse ning rakendab mehhanisme huvide konflikti vältimiseks. Huvide konflikti vältimise reegel on siduv järgmistele valdkondadele ja kaasatud isikutele:

- konkreetsete projektide valik ja lepingu sõlmimise menetlus – projektitaotlusi hindama volitatud isikud ei osale konkreetsete projektide rakendamises asjaomase projekti toetuse saaja nimel;
- konkreetsete projektide rakendamine, järelevalve ja hindamine – konkreetsete projektide finantsjuhtimisel, järelevalvel ja hindamisel vastutava asutuse ülesandeid täitvad isikud ei osale konkreetse projekti rakendamises toetuse saajana.

B. Ülevaade hetkeolukorrast seoses perioodi 2012-2013 kolme strateegilise eesmärgiga

1. Vabatahtliku tagasipöördumise tegevuste täiendav arendamine ja parandamine

Tagasipöördumisfondi raames on alates 2008. aasta programmist rakendatud toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmi. 2008. aasta programmi raames rakendas toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmi Eesti Migratsioonifond. Alates 2009. aasta programmist rakendab „Vabatahtliku tagasipöördumise ja reintegratsiooni programmi Eestis (VARRE)” Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (*International Organisation for Migration, IOM*).

Toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmi põhikomponendid Eestis on järgmised: valmisolek pakkuda toetatud vabatahtlikku tagasipöördumist sihtrühmale, (potentsiaalsete) tagasipöördujate nõustamine toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmi küsimustes, tagasipöördumise toetamine, abi reintegreerumisel (alates 2009. aasta programmist), toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmi kohta teabe levitamine sihtrühma liikmete, partnerite ja sidusrühmade hulgas ning pädevate asutuste personali suutlikkuse suurendamine. Programmi edasiarendamiseks moodustas IOM 2010. aasta programmi raames ajutise ekspertide rühma toetatud vabatahtliku

tagasipöördumise süsteemi, selle osalejate/partnerite ja nende rollide kaardistamiseks Eestis. Selle töö tulemusel on koostatud analüüs. 2012. aasta programmi raames keskendutakse saatjata alaealiste tagasipöördumisele.

Tagasipöördumisfondi raames on vabatahtliku tagasipöördumise programmidest abi saanud 47 isikut (2008. aasta programmist – 3, 2009. aasta programmist – 7, 2010. aasta programmist – 8, 2011. aasta programmist – 29) ning 2009. aastast alates on 16 isikut saanud abi reintegreerumisel (2010. aasta programmist – 2, 2011. aasta programmist – 14) (31. detsembri 2012 seisuga).

2. Suurem strateegiline fookus EL standarditele naasmisdirektiivi nõuetega seotud meetmete rakendamise kaudu

24. detsembril 2010 jõustusid väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muudatused, millega mainitud seadus viidi kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008 direktiiviga 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel.

Alates 2010. aasta programmist teostatakse väljasaatmiste vaatlust Tagasipöördumisfondi raames. 2. novembril 2011 sõlmis siseministerium koostöölepingu Eesti Punase Ristiga, kes on lõplik toetuse saaja ja täidab seda ülesannet. Vaatluste teostamist sunniviisilise tagasisaatmise üle alustati 2011. aastal ja 2012. aasta lõpuks oli Eesti Punane Rist teostanud järelevalvet 59 isiku väljasaatmise üle.

3. Siseriikliku võimekuse parandamine liikmesriikidevahelise koostöö kaudu

Teiste liikmesriikide ja kolmandate riikidega tehtava koostööga seotud meetmeid on rakendatud alates 2009. aasta programmist. 2011. aasta programmi raames viis Politsei- ja Piirivalveamet ellu projekti, mis oli suunatud koostöö parandamisele Läti ja Leeduga. Projektis keskenduti Schengeni käsiraamatu (eelkõige selle 39. lisa, milles käsitletakse liikmesriigi tagasisaatmisotsuse tunnustamist, kui tagasisaadetav isik saadetakse tagasi läbi teise liikmesriigi maismaapiiripunkti) rakendamisele. 39. lisa rakendamine on vabatahtlik ja kolmest Balti riigist rakendab seda ainult Läti. Projekti tulemusel on mainitud kolmes riigis loodud kontaktpunktid teabe vahetamiseks. Samuti on koostatud eriaruanne 39. lisa rakendamise kohta.

Siseriiklikku võimekust on suurendatud ka migratsiooniametnike ja saatjate õppevisiitidega teistesse liikmesriikidesse. Õppevisiitide käigus on õpitud parimaid tavasid vabatahtliku ja sunniviisilise tagasipöördumise valdkonnas.

2. VALITUD PRIORITEETIDE KOHASELT PROGRAMMIST TOETATAVAD MEETMED

2.1 Esimese prioriteedi rakendamise meetmed: toetus liikmesriikidele tagasipöördumise haldamise strateegia väljatöötamiseks

2.1.1 Vabatahtliku tagasipöördumise alased tegevused

2.1.1.1 Meetme eesmärk ja rakendusala

Meetme eesmärk on lihtsustada kolmandate riikide kodanike vabatahtlikku tagasipöördumist toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmide kaudu tagades tõhusa ja püsiva tagasipöördumise. Tegevuse sihtrühma (vastavalt Tagasipöördumisfondi põhiõigusakti artiklile 7) nõustatakse toetatud vabatahtliku tagasipöördumise võimaluste küsimuses. Vajadusel osutatakse tagasipöördujatele tagasipöördumiseelset abi (nt reisidokumentide hankimine jms). Abi osutatakse ka reisi korraldamisel tagasipöördumise sihtriiki (sh abi teistest riikidest läbisõidul). Püsiva tagasipöördumise tagamiseks osutatakse tagasipöördujatele vajadusel abi reintegreerumisel (mitterahalist abi, nt väikeettevõtlusega alustamine, töökoha leidmine, koolitus jms). Erilist tähelepanu pööratakse haavatavatele isikutele.

Peamised tegevused selle meetme raames on järgmised:

- vabatahtliku tagasipöördumise võimaluste alane teabe jagamine ja sihtrühma nõustamine (nt potentsiaalsete tagasipöördujate nõustamine);
- vajadusel tagasipöördumiseelne abi (reisidokumentide hankimine, tervishoid, teabe andmine ja abi asjaajamisel, keeleline abi jne);
- abi osutamine vabatahtlikul tagasipöördumisel sihtriiki (transpordi- ja reisikorraldus);
- vajadusel osutatakse tagasipöördujale abi reintegreerumisel (nt koolitus, abi äritegevuse alustamisel, töökoha leidmine jms);
- spetsiaalselt haavatavatele isikutele mõeldud abi (sh vajadusel saatjaga sihtriiki reisimine);
- toetatud vabatahtlikku tagasipöördumist käsitlevad teabeüritused ja -materjalid partneritele ja sidusrühmadele (suunatud vabatahtliku tagasipöördumise edendamisele ning teabe levitamisele toetatud vabatahtliku tagasipöördumise ja reintegratsiooni võimaluste kohta).

Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni poolt 2010. aastast alates ellu viidud vabatahtliku tagasipöördumise ja reintegratsiooni alaste projektide põhjal on kulu ühe projektis osaleva isiku kohta ligikaudu 1399 eurot (sh reisieelne abi, reisikulud, piiratud rahaline toetus tagasipöördumisjärgseteks kulutusteks, abi reintegreerumisel).

Meetmete peamised tegevused kordavad eelmiste aastaprogrammide kohaselt teostatavaid tegevusi. 2012. aasta programmi alusel rakendatav projekt algas 1. jaanuaril 2013 ja lõpeb 31. detsembriks 2013. Projektid, millega teostatakse 2013. aasta programmi alusel korduvaid tegevusi, algavad 1. jaanuaril 2014 ja lõpevad 30. juuniks 2015 (st projekt kestab üks aasta ja kuus kuud). Avatud taotlusvoor korraldatakse 2013. aasta kolmandas kvartalis. 2009., 2010., 2011. ja 2012. aasta programmide alusel on vabatahtliku tagasipöördumise tegevusi teostanud Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (*International Organization for Migration, IOM*). Lisaks on IOM korraldanud mitu vabatahtliku tagasipöördumise ja reintegratsiooni alast koolitust ja õppeviisi pädevate asutuste töötajatele (nt teiste liikmesriikide hea tava vabatahtliku tagasipöördumise valdkonnas, inimõiguste kaitse tagasipöördumise protsessis,

tagasipöördujate kultuurilised erinevused, reintegratsioon kolmandates riikides jne). Vabatahtliku tagasipöördumise ja reintegratsiooni (AVRR) süsteemi arendamiseks Eestis analüüsis IOM 2011. aastal süsteemi raamistikku ning osalisi ja partnereid.

2.1.1.2 Oodatavad toetusesaajad

Riigiasutused, valitsusvälised organisatsioonid ja rahvusvahelised organisatsioonid.

2.1.1.3 Vajaduse korral põhjendus projektide puhul, mida rakendab vahetult vastutav asutus täidesaatva organina

Ei ole asjakohane.

2.1.1.4 Oodatavad kvantifitseeritud tulemused ja kasutatavad näitajad

- teostatud vabatahtlike tagasipöördumiste arv - 60;
- vabatahtliku tagasipöördumise programmide arv – 1;
- tagasipöördujate arv, kellele on antud abi reintegreerumisel - 25

2.1.1.5 EL-i rahastuse nähtavus

Lõplikud toetusesaajad on kohustatud tagama EL rahastamise korrektse kajastamise projekti dokumentatsioonis ja esitlustel. Siseministeeriumi ja toetuse saaja vahelises toetuslepingus sätestatakse, et toetuse saajad peavad trükkima EL logo ja Tagasipöördumisfondist saadud kaasrahastusele viitavad sildid kõikidele hangitavatele esemetele ja toodetavatele infomaterjalidele. Fondist saadud kaasrahastust tuleb mainida ka projekti esitlemisel avalikkusele. Vastutav asutus teostab järelevalvet projektide rakendamise üle ja viib sel eesmärgil läbi kohapealseid kontrole vähemalt ühe korra projekti vältel.

2.1.1.6 Vajaduse korral vastastikune täiendavus sarnaste meetmetega, mida rahastatakse EL-i teistest vahenditest

Ei ole asjakohane.

2.1.1.7 Finantsteave

Tegevuseks kavandatud eraldis:

EL-i toetus – 195 000 EUR

Riiklik kaasrahastus – 65 000 EUR

KOKKU – 260 000 EUR

2.1.1.8 Meetme liigitamine vastavalt fondi tüpoloogiale

1. TASAND – TOETATUD VABATAHTLIK TAGASIPÖÖRDUMINE VÕI SUNNIVIISILINE TAGASIPÖÖRDUMINE	
☒	TÜPOLOOGIA A – toetatud vabatahtlik tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B): 100%
☐	TÜPOLOOGIA B – sunniviisiline tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B):%

2. TASAND (KÜMME TÜPOLOOGIAT)	
Tüpoloogia (1 kuni 10)	Osakaal (%)
Toetatud vabatahtlik tagasipöördumine	50%
Nõustamine ja teave	50%

2.1.2 Sunniviisilise tagasipöördumise alased tegevused

2.1.2.1 Meetme eesmärk ja rakendusala

Meetme eesmärk on teostada nende kolmandate riikide kodanike sunniviisilist väljasaatmist, kes ei vasta või enam ei vasta Eestisse sisenemise ja/või Eestis viibimise tingimustele. Vajadusel osutatakse tagasipöördumiseelset abi (nt reisidokumentide hankimine jms). Korraldatakse ja teostatakse tagasipöörduja ja saatjate sõit tagasipöördumise sihtriiki. Igale tagasipöördujale antakse vajadusel kaasa saatjad. Vajadusel antakse tagasipöördujale piiratud rahalist toetust esmasteks tagasipöördumisjärgseteks kulutusteks.

Erilist tähelepanu pööratakse haavatavate isikute (vastavalt Tagasipöördumisfondi põhiõigusakti artikli 5 lõikele 2) ja perekondade väljasaatmisele. Vajadusel osutatakse sellele sihtrühmale eritoetust.

Eelmiste aastaprogrammide alusel on seda tegevust teostanud Politsei- ja Piirivalveamet. Tagasipöördumisfondi toetusel on tagasi saadetud 124 isikut (30. septembri 2012 seisuga). Meetmete peamised tegevused kordavad eelmiste aastaprogrammide kohaselt teostatud tegevusi. 2011. aasta programmi raames teostatavad projektid algasid 1. jaanuaril 2013 ja lõppevad 31. detsembriks 2013. Projektid, millega teostatakse korduvaid tegevusi 2013. aasta programmi alusel, algavad 1. jaanuaril 2014 ja need viiakse ellu abikõlblikkusperioodi lõpuks, st 30. juuniks 2015.

2.1.2.2 Oodatavad toetusesaajad

Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitsei

2.1.2.3 Vajaduse korral põhjendus projektide puhul, mida rakendab vahetult vastutav asutus täidesaatva organina

Vabatahtlikuks lahkumiseks antud tähtaja lõppedes või juhul, kui vabatahtlikuks lahkumiseks ei ole tähtaega antud, võib Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitsei välismaalase halduskohtu otsuse alusel kinni pidada ja kooskõlas väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse paragrahviga 15 ja naasmisdirektiiviga Eestist välja saata. Kuna Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitsei tegutsevad siseministeeriumi haldusalas, on sunniviisilise tagasipöördumisega seotud küsimuste otsustamise pädevus siseministeeriumil. Vastavalt väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadusele ei rakenda sunniviisilist tagasipöördumist ükski teine asutus või organ. Seega on projekti rakendamine otseselt siseministeeriumi kui vastutava asutuse poolt põhjendatud.

2.1.2.4 Oodatavad kvantifitseeritud tulemused ja kasutatavad näitajad

Väljasaadetavate kolmandate riikide kodanike arv – 90;
Tegevusest kasu saavate haavatavate isikute arv – 5;

Tagatud on saatjate olemasolu.

2.1.2.5 EL-i rahastamise nähtavus

Lõplikud toetusesaajad on kohustatud tagama EL rahastamise korrektse kajastamise projekti dokumentatsioonis ja esitlustel. Siseministeeriumi ja toetusesaaja vahelises toetuslepingus sätestatakse, et toetuse saajad peavad trükkima EL logo ja Tagasipöördumisfondist saadud kaasrahastusele viitavad sildid kõikidele hangitavatele esemetele ja toodetavatele infomaterjalidele. Fondist saadud kaasrahastust tuleb mainida ka projekti esitlemisel avalikkusele. Vastutav asutus teostab järelevalvet projektide rakendamise üle ja viib sel eesmärgil läbi kohapealseid kontrole vähemalt ühe korra projekti vältel.

2.1.2.6 Vajaduse korral vastastikune täiendavus sarnaste meetmetega, mida rahastatakse EL teistest vahenditest

Ei ole asjakohane.

2.1.2.7 Finantsteave

Tegevuseks kavandatud eraldis:

EL-i toetus – 258 972,72 EUR

Riiklik kaasrahastus – 86 324,24 EUR

KOKKU – 345 296,96 EUR

2.1.2.8 Meetme liigitamine vastavalt fondi tüpoloogiale

1. TASAND – TOETATUD VABATAHTLIK TAGASIPÖÖRDUMINE VÕI SUNNIVIISILINE TAGASIPÖÖRDUMINE	
☐	TÜPOLOOGIA A – toetatud vabatahtlik tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B):%
☒	TÜPOLOOGIA B – sunniviisiline tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B): 100%
2. TASAND (KÜMMETÜPOLOOGIAT)	
Tüpoogia (1 kuni 10)	Osakaal (%)
Sunniviisiline tagasipöördumine	90%
Abi haavatavatele isikutele	10%

2.1.3 *Sunniviisilise tagasipöördumise vaatlussüsteemi rakendamine*

2.1.3.1 Meetme eesmärk ja rakendusala

Tagasipöördumisfondi üldeesmärk on parandada tagasipöördumiste haldamist kõikides aspektides, võttes arvesse seda valdkonda käsitlevaid Euroopa Liidu õigusakte ja täielikus kooskõlas põhiõigustega (otsuse nr 575/2007/EÜ artikli 2 lõige 1).

Võttes arvesse naasmisdirektiivi (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008 direktiiv 2008/115/EÜ) ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel ja artikli 8 lõikes 6 sätestatud (liikmesriigid näevad ette sunniviisilise tagasisaatmise tõhusa vaatlussüsteemi), on meetme eesmärgiks sunniviisilise väljasaatmise tegevuste jälgimisele suunatud meetmete rakendamine, sh näiteks vaatlussüsteemide väljatöötamine ja arendamine.

Vastavalt naasmisdirektiivi artikli 2 lõikele 1 ja Tagasipöördumisfondi asutamisositsuse artikli 7 lõigetele c ja d, on meetme sihtrühmaks ebaseaduslikult Eesti territooriumil viibivad ja väljasõidukohustusega kolmandate riikide kodanikud.

Sunniviisilise tagasipöördumise toimingute vaatlusi on teostatud alates 2011. aasta 1. jaanuarist. 2012. aasta 31. detsembri seisuga oli vaadeldud 59 sunniviisilist tagasipöördumist. Projekti raames kavandatakse suutlikkuse tõstmise meetmeid vaatlustegevusse kaasatud töötajatele. Esimese projekti (2010. aasta programm) raames korraldati õppevisiite Rootsi, Saksamaale ja Luksemburgi (viimasesse kahte riiki ühe reisi jooksul), et õppida sunniviisilise tagasipöördumise täideviimise parimaid tavasid.

2.1.3.2 Oodatavad toetusesaajad

Meetme rakendamisel kasutatakse lepinguid sõlmiva organi meetodit ilma konkursikutseta (vastavalt rakenduseeskirjade artikli 7 lõikele 2). Lõplik toetusesaaja on Eesti Punane Rist.

Vastavalt 2010. aasta novembris Riigikogus vastu võetud ja 2010. aasta detsembris jõustunud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse paragrahvile 6⁴ sõlmib siseministerium lepingu asutuse või eraõigusliku juriidilise isikuga, mis teostab vaatlusi sunniviisilise väljasaatmise menetluse üle ning esitab siseministeriumile arvamusi ja soovitusi sunniviisilise väljasaatmise menetluse kohta. Mainitud paragrahviga nähakse ette, et sunniviisilise väljasaatmise menetluse ja operatsioonide üle vaatlusi teostav organisatsioon peab olema usaldusväärne ja omama sunniviisilise väljasaatmise menetluse seaduslikkuse hindamiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Lisaks peab see organisatsioon olema läbipaistev, sõltumatu, neutraalne ja rahvusvaheliselt tunnustatud. Kuna sunniviisilise väljasaatmise vaatlus hõlmab kõiki tagasipöördumisoperatsiooni etappe, peab organisatsioon olema suuteline tegutsema nii EL-i riikides kui ka kolmandates riikides. Samuti peab see organisatsioon järgima konfidentsiaalsusnõudeid, eelkõige seoses isikuandmete kaitsega vastavalt isikuandmete kaitse seadusele (kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 95/46/EÜ ja 18. detsembri 2000 määrusega nr 45/2001).

Eespool mainitud nõudeid arvesse võttes on siseministerium analüüsinud Eestis selles konkreetses või sarnases valdkonnas tegutsevaid organisatsioone (nende pädevusi ja vastavust nõuetele). Samuti võeti arvesse seda, et Eestis selles valdkonnas tegutsevad valitsusvälised organisatsioonid juba rakendavad teisi Tagasipöördumisfondist kaasrahastatavaid projekte (nt vabatahtliku tagasipöördumise alased tegevused). Vältida tuleb võimalikku huvide konflikti. Kehtestatud kriteeriumide alusel valiti sunniviisilise tagasipöördumise menetluste vaatlust teostama Eesti Punane Rist. Sellest tulenevalt on Eesti Punasel Ristil ainuõigus teostada sunniviisilise tagasipöördumise menetluste vaatlust Eestis.

Siseministeriumi ja Eesti Punase Risti vaheline koostööleping allkirjastati 2. novembril 2011.

2.1.3.3 Vajaduse korral põhjendus projektide puhul, mida rakendab vahetult vastutav asutus täidesaatva organina

Ei ole asjakohane.

2.1.3.4 Oodatavad kvantifitseeritud tulemused ja kasutatavad näitajad

- teostatud on vaatlusi vähemalt 40 väljasaatmise üle.

2.1.3.5 EL-i rahastamise nähtavus

Lõplikud toetusesaajad on kohustatud tagama EL rahastamise korrektse kajastamise projekti dokumentatsioonis ja esitlustel. Siseministeeriumi ja toetusesaaja vahelises toetuslepingus sätestatakse, et toetuse saajad peavad trükkima EL logo ja Tagasipöördumisfondist saadud kaasrahastusele viitavad sildid kõikidele hangitavatele esemetele ja toodetavatele infomaterjalidele. Fondist saadud kaasrahastust tuleb mainida ka projekti esitlemisel avalikkusele. Vastutav asutus teostab järelevalvet projektide rakendamise üle ja viib sel eesmärgil läbi kohapealseid kontrole vähemalt ühe korra projekti vältel.

2.1.3.6 Vajaduse korral vastastikune täiendavus sarnaste meetmetega, mida rahastatakse EL teistest vahenditest

Ei ole asjakohane.

2.1.3.7 Finantsteave

Tegevuseks kavandatud eraldis:

EL-i toetus – 45 000 EUR

Riiklik kaasrahastus –15 000 EUR

KOKKU – 60 000 EUR

2.1.3.8 Meetme liigitamine vastavalt fondi tüpoloogiale

1. TASAND – TOETATUD VABATAHTLIK TAGASIPÖÖRDUMINE VÕI SUNNIVIISILINE TAGASIPÖÖRDUMINE	
☐	TÜPOLOOGIA A – toetatud vabatahtlik tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B):%
☒	TÜPOLOOGIA B – sunniviisiline tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B):%
2. TASAND (KÜMME TÜPOLOOGIAT)	
Tüpoogia (1 kuni 10)	Osakaal (%)
Sunniviisiline tagasipöördumine	100%

2.2 Neljanda prioriteedi rakendamise meetmed: toetus tagasipöördumise haldamist käsitlevatele ühenduse standarditele ja parimatele tavadele

2.2.1 Koolitused tagasipöördumisprotsessi ja väljasaatmisoperatsioonidesse kaasatud pädevatele isikutele

2.2.1.1 Meetme eesmärk ja rakendusala

Meetme eesmärk on suurendada pädevate asutuste suutlikkust tagasipöördumisoperatsioonide tõhusaks teostamiseks, austades seejuures täielikult inimväärlikust ja järgides neid operatsioone käsitlevaid asjakohaseid Euroopa standardeid. Kavas on korraldada pädevate asutuste töötajatele seminare/ühiskoolitusi tagasipöördumiste õiguslike ja praktiliste aspektide kohta. Samuti on kavas korraldada migratsiooniametnikele koolitust rändealaste suundumuste ja ebaseadusliku rände riskide analüüsimise ning ka kolmandate riikide kodanike tagasipöördumiste prognooside koostamise kohta. Lisaks kavatakse vahetada teiste liikmesriikidega naasmisdirektiivi rakendamise parimaid tavasid. Vastutav asutus on 2013. aasta programmi koostamiseks käivitanud oma veebilehel avatud ettepanekute vooru ning palunud siseministeeriumi valitsusallas tegutsevatel organisatsioonidel esitada omapoolne panus. Selle tulemusel kavandatakse järgmisi tegevusi:

1. rahvusvahelise konverentsi korraldamine naasmisdirektiivi rakendamise kohta: eesmärk on vahetada eri liikmesriikide parimaid tavasid direktiivi rakendamisel (konverents hõlmab näiteks järgmisi teemasid: saatjata alaealiste tagasipöördumine, tagasipöördumine läbi teiste liikmesriikide jne). Lisaks parandatakse asjaomaste asutuste vahelist koostööd. Kavas on kutsuda teisi liikmesriike konverentsil osalema. Tegevuse hinnanguline maksumus on 35 000 eurot.
2. koolitus selle kohta, kuidas analüüsida tagasipöördumistega seotud andmeid ja teavet ning kuidas kasutada seda analüüsi tagasipöördumistoimingute haldamiseks. Sihtrühm koosneb Politsei- ja Piirivalveameti ametnikest, kes vastutavad tagasipöördumispoliitika analüüsimise ja tagasipöördumistoimingute haldamise eest. Lisaks õpitakse, kuidas koguda, töödelda ja kasutada tagasipöördumisprotsessis teavet päritoluriigi (tagasipöördumise sihtriigi) kohta. Samuti koolitatakse ametnikke tagasipöördumistoimingute praktiliste aspektide osas (reisidokumentide väljastamine, tagasipöördumistoimingute ettevalmistamine ja teostamine). Tegevuse hinnanguline maksumus on 25 000 eurot.
3. Araabia keele kursuste korraldamine tagasipöördujatega suhtlemise eest vastutavatele ametnikele. Tagasipöördumismenetlus peab olema tagasipöördujatele arusaadav. Tagasipöördujatega suhtlemiseks ja tagasipöördumismenetluse, tagasipöördujate õiguste jms selgitamiseks peaksid ametnikud valdama tagasipöördujate emakeelt. Meetme raames õpivad vähemalt kaks tagasipöördujatega tegelevat ametnikku mõnes araabia riigis asuvas koolituskeskuses või ülikoolis araabia keelt. Ametnikud õpivad keelt edasijõudnute tasemel, st neil peab juba olema hea keeleoskus baastasemel. Eelkõige osalevad 2013. aasta programmi raames koolituskursustel need ametnikud, kes on varasematel aastatel kursused juba läbinud. Keeleoskuse süvendamiseks osalevad mõned ametnikud keelekursustel kolm või neli korda. Selle meetme eesmärk on tegutseda ennetavalt ja mitte reageerida alles siis, kui on juba hädaolukord. Keele õppimine on pikaajaline protsess ja seetõttu on vaja rakendada seda meetet mitme aasta jooksul. Selle tulemusel on olemas ametnikud, kes valdavad keelt ja on tuttavad

asjaomase kultuuriga. Seda tegevust võiksid aga teostada ka teised tagasipöördujatega suhtlemise eest vastutavad organisatsioonid. Kaitsepolitsei ameti ülesanne on suhelda kolmandate riikide kodanikega ja abistada neid pärast lõpliku keelduva otsuse tegemist nende taotluse kohta saada Eestis rahvusvahelist kaitset. Samuti on Kaitsepolitsei ameti ülesanne suhelda nende kolmandate riikide kodanikega, kes ei vasta Eestis viibimise tingimustele. Vabatahtlikuks lahkumiseks antud tähtaja lõppedes või juhul, kui vabatahtlikuks lahkumiseks ei ole tähtaega antud, võib Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitsei välismaalase halduskohtu otsuse alusel kinni pidada ja Eestist välja saata kooskõlas väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse paragrahvi 15 ja naasmisdirektiiviga (<https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011125>). Sunniviisilise tagasipöördumise korraldamine on sätestatud siseministeriumi määruses (<https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011125>). Määruse paragrahvi 1 kohaselt vastutavad väljasaatmiste täideviimise eest Politsei- ja Piirivalveamet ja Kaitsepolitsei amet. Siseriiklike õigusaktide kohaselt on Kaitsepolitsei ametil välismaalastega seoses samad õigused ja kohustused nagu Politsei- ja Piirivalveametil. Sunniviisilise tagasipöördumise täideviimisega seotud projektide raames saadeti Araabia maadesse 2010. aastal tagasi kuus isikut, 2011. aastal kaks isikut ja 2012. aastal kuus isikut. Alates 2010. aasta 1. augustist on araabia keelt õppinud viis Kaitsepolitsei ametnikku (2013. aasta aprilli seisuga). Projekti hinnanguline kogumaksumus on 15 000 eurot.

2.2.1.2 Oodatavad toetusesaajad

Riigiasutused, valitsusvälised organisatsioonid ja rahvusvahelised organisatsioonid. Vastutav asutus tegutseb lepinguid sõlmiva organina, kuna tal ei ole tagasipöördumisküsimustes koolituste korraldamisel monopolset seisundit. Seetõttu viiakse kõikide tegevuste elluviimiseks läbi avatud taotlusvoor.

2.2.1.3 Vajaduse korral põhjendus projektide puhul, mida rakendab vahetult vastutav asutus täidesaatva organina

Ei ole asjakohane.

2.2.1.4 Oodatavad kvantifitseeritud tulemused ja kasutatavad näitajad

- Pädevate asutuste töötajatele on korraldatud konverents naasmisdirektiivi rakendamise kohta (100 osalejat);
- 15 migratsiooniametnikule on korraldatud koolitus tagasipöördumisega seotud teabe ja andmete kogumise ja analüüsimise kohta;
- vähemalt kaks ametnikku on läbinud araabia keele kursuse edasijõudnutele Araabia riigis asuvas keeleõppekeskuses või ülikoolis.

2.2.1.5 EL-i rahastamise nähtavus

Lõplikud toetusesaajad on kohustatud tagama EL rahastamise korrektse kajastamise projekti dokumentatsioonis ja esitlustel. Siseministeriumi ja toetusesaaja vahelises toetuslepingus sätestatakse, et toetuse saajad peavad trükkima EL logo ja Tagasipöördumisfondist saadud kaasrahastusele viitavad sildid kõikidele hangitavatele esemetele ja toodetavatele

infomaterjalidele. Fondist saadud kaasrahastust tuleb mainida ka projekti esitlemisel avalikkusele. Vastutav asutus teostab järelevalvet projektide rakendamise üle ja viib sel eesmärgil läbi kohapealseid kontrole vähemalt ühe korra projekti vältel.

2.2.1.6 Vajaduse korral vastastikune täiendavus sarnaste meetmetega, mida rahastatakse EL teistest vahenditest

Ei ole asjakohane.

2.2.1.7 Finantsteave

Tegevuseks kavandatud eraldi:

EL-i toetus – 56 250 EUR

Riiklik kaasrahastus – 18 750 EUR

KOKKU – 75 000 EUR

2.2.1.8 Meetme liigitamine vastavalt fondi tüpoloogiale

1. TASAND – TOETATUD VABATAHTLIK TAGASIPÖÖRDUMINE VÕI SUNNIVIISILINE TAGASIPÖÖRDUMINE	
☒	TÜPOLOOGIA A – toetatud vabatahtlik tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B): 50%
☒	TÜPOLOOGIA B – sunniviisiline tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B): 50%
2. TASAND (KÜMMETÜPOLOOGIAT)	
Tüpoloogia (1 kuni 10)	Osakaal (%)
Personali suutlikkuse suurendamine	100%

3. TEHNILINE ABI

3.1 Tehnilise abi eesmärk

Tehnilist abi kasutatakse Tagasipöördumisfondi rakendamiseks ja haldamiseks Eestis, et anda sidusrühmadele ja lõplikele toetusesaajatele piisavat teavet ning tagada programmi kvaliteet ja järjepidevus.

Tehnilist abi kasutab siseministeerium kui vastutav asutus ja auditeerimisasutus ning Eesti Vabariigi Rahandusministeerium kui Tagasipöördumisfondi sertifitseerimisasutus järgmisteks tegevusteks:

- määratud asutuste ülesannete täitmisega seotud kulutused (nt Tagasipöördumisfondi rakendamisse kaasatud siseministeeriumi ja rahandusministeeriumi töötajate palgad);
- väliskonsultantide ülesannete täitmisega seotud kulutused (nt programmide hindamine);
- Euroopa Komisjoni jaoks programmidokumentide ja hindamisaruannete koostamise ja tõlkimise kulud;
- info levitamise seotud kulutused (nt konkursikutsete avaldamine);
- projektide hindamisprotsessi kaasatud ekspertide kulud;
- projektide kohapealsete kontrollidega seotud kulutused;

- fondi rakendavate ametnike erinevatel koosolekutel osalemisega seotud kulutused (nt SOLID komitee, Euroopa Komisjoni korraldatavad erinevad töötoad, töörühmad, 2014-2020 mitmeaastase finantsraamistiku töörühmad jne);
- fondi rakendavate ametnike koolitusega seotud kulutused (nt projektijuhtimine, projektide hindamine, järelvalve ja arvepidamine, projektide finantsarvestus, rikkumistest teatamine);
- teavitustegevustega seotud kulutused. Potentsiaalsetele taotlejatele korraldatakse teavitustegevusi eesmärgiga tutvustada Tagasipöördumisfondi raames ja abikõlblikkuse eeskirjade alusel abikõlblikke tegevusi. Kooskõlas rakenduseeskirjade artikliga 33 korraldatakse aastaprogrammi tulemusi tutvustav teavitustegevus;
- 2014-2020 mitmeaastase finantsraamistiku koostamisega seotud kulutused (siseküsimused).

3.2 EL-i rahastamise nähtavus

EL logo tuleb lisada kõikidele siseministeeriumi koostatavatele materjalidele (juhendid, taotlusvormid, reklaammaterjalid, teabelehed jne). EL logo tuleb kanda kõikidele tehnilise abi vahenditega ostetavatele seadmetele (nt sülearvutid). Teavitustegevused (pressiteated jne) peavad sisaldama viidet Tagasipöördumisfondi kaasrahastusele.

4. RAHASTAMISKAVA PROJEKT

Eestit hõlmab Ühtekuuluvusfond. Vastavalt põhiõigusakti artikli 16 lõikele 4 vähendatakse ühenduse kaasrahastust 75 protsendini meetme kohta.

Aastaprogramm – rahastamiskava projekt

Tabel 1 - ülevaade

Liikmesriik: **EESTI VABARIIK**

Aastaprogramm: **2013**

Fond: **EUROOPA TAGASIPÖÖRDUMISFOND**

<i>(eurodes)</i>	Viide prioriteedile (1)	Viide konkreetsele prioriteedile	Ühenduse toetus (a)	Riiklik eraldis (b)	Erasektori eraldis (c)	KOKKU (d=a+b+c)	% EÜ(e=a/d)	Osa kogusum mast (d=kokkud)
2.1.1 Vabatahtliku tagasipöördumise tegevused	1		195 000,00	65 000,00	0	260 000,00	75%	32,0%
2.1.2. Sunniviisilise tagasipöördumise tegevused	1		258 972,72	86 324,24	0	345 296,96	75%	42,5%
2.1.3 Sunniviisilise tagasipöördumise vaatlussüsteemi rakendamine	1		45 000,00	15 000,00	0	60 000,00	75%	7,4%
2.2.1. Koolitused tagasipöördumisprotsessi ja väljasaatmisoperatsioonidesse kaasatud sidusrühmadele	4		56 250,00	18 750,00	0	75 000,00	75%	9,2%
Tehniline abi			54 384,28	18 128,09	0	72 512,37	75%	8,9%
Muud operatsioonid (2)			0,00	0,00	0	0,00	0%	0,0%
KOKKU			609 607,00	203 202,33	0	812 809,33	75%	100,0%